

Válaszol: Sabin professzor

Albert B. Sabin professzor nevé mindenki ismeri hazánkban, hiszen már hosszú évek óta minden kisgyermek — kötelező érvennyel — megkapja az ún. Sabin-cseppeket. Mindannyian — szüleikkel együtt — hálásak, hogy nem kell félniük a gyermekbénulás rémétől. A mai fiatalabb korosztályok már nem emlékezhetnek arra, hogy egyes esetekben a gyermekbénulás százával szedte áldozatait, és akik túléltek a fertőzést, esetleg egész életükre mozgássérülteké vagy mozgásképteleneké váltak. Részben rájuk is emlékezik az Egészségügyi Világszervezet, amikor az 1981-es évet a mozgáskárosultak évének nyilvánította.

Sabin professzor, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja, időnként ellátogat hozzánk. Legutóbbi látogatása alkalmával kérdéseket tettünk fel kutatásaira vonatkozóan, illetve megkérdeztük véleményét korunk néhány nagy problémájáról.

● **Hogyan terelődött figyelme a gyermekbénulás elleni védekezésre, volt-e valamilyen személyes motivációja?**

— Személyes indítékom nem volt. 1931-ben, amikor egyetemi tanulmányaim befejezését követően a New York-i Egyetem Bakteriológiai Intézetében kezdtem dolgozni, New Yorkban éppen hatalmas gyermekbénulás-járvány zajlott le. Két hónap alatt a városban 6500 gyermek bénult meg. A kérdéssel foglalkozni kellett, és én kaptam a feladatot. A téma engem is érdekelt, ezért harminc éven át egyre nagyobb arányban dolgoztam ezekkel a vírusokkal.

● **Hogyan áll a világon a gyermekbénulás elleni küzdelem?**

— A gyermekbénulás megelőzésére ma a legtöbb országban az élő, gyengített vírusoltóanyagot (Sabin-cseppek) használják. (Van egy másik védekezési módszer is: dr. Slak dolgozta ki. Ez élőlt oltóanyag, amely csökkentette a megbetegedések számát, de a járványok kialakulását nem tudta megakadályozni.) Az élő oltóanyaggal 1959-ben a Szovjetunióban tízmillió embert oltottak be. Csumakov akadémikus érdeme, hogy rá egy évre olyan hatalmas mennyiségű oltóanyag állt rendelkezésre, hogy a Szovjetunióban 70 millió, Bulgáriában, Csehszlovákiában, az NDK-ban és Magyarországon pedig további 30 millió embert lehetett beoltani. Az Amerikai Egyesült Államokban 1960-ban engedélyezték a vakcina bevezetését.

A járványos gyermekbénulás helyzete szempontjából ma a világot három részre lehet osztani. Azok az országok, amelyek jó gazdasági szinten, fejlett egészségüggyel rendelkeznek, sikeresen

leküzdötték a betegséget. Az országok második csoportjában a gazdasági viszonyok és az egészségügyi hálózat kevésbé fejlett, ezért a gyermekbénulás még ma is jelentős közegészségügyi-járványügyi probléma. A többi országban is állandóan járványokat okoz, ez azonban az állandó egyéb nehézségeihez és az éhezéshöz viszonyítva nem tartozik a legfontosabb problémák közé.

● **A víruskutatás fiatal tudományág, és fejlődésével kapcsolatban még ma is számos nehézséggel kell megküzdenie. Számos megoldatlan kérdés maradt nyitott mind a mai napig, amelyek a vírusok tulajdonságaira vonatkoznak. Véleménye szerint melyek azok a kutatási területek, amelyek a közeljövőben alapvetően új eredményeket hozhatnak?**

— A legtöbb emberi, állati és növényi vírusbetegség — köztük olyanok, amelyeknek nagy gyakorlati jelentőségük van — bizony még ma is komoly problémát okoznak. Vannak olyan betegségek, ahol gyakorlatilag semmi haladás nem történt. Ilyenek pl. a légúti fertőzések. Ezeknek csak kisebb részét okozza a mindenki által ismert influenza-vírus. A legtöbb légúti fertőzés nem halálos kimenetelű, de lehetlenné teszi, hogy az emberek néhány napig dolgozzanak. Az Amerikai Egyesült Államokban egy év alatt 62 millió olyan megbetegedés fordul elő, amely több mint három és fél napos munkakiesést okoz. Az elmúlt negyven év alatt ezeknek a légúti fertőzéseknek a kezelése és megelőzése terén semmilyen előrelépés sem volt. Teljesen új kutatási irányzatra lenne szükség, mert ezeket a légúti fertőzéseket igen sok különböző vírus hozhatja létre.

A májgyulladás másik ilyen betegség. Többféle vírus is létrehozhatja, de tenyésztani még egyiket sem sikerült. Számos olyan vírusos bélfertőzés is van, amely a világ szegényebb országaiban — ahol az éhezés legyengíti a gyermekek szervezetét — tömeges halálozást okoz. Az állatorvosi virológia területén is számos példát lehetne említeni. Ilyen a száj- és körömfájás betegsége.

● **Véleménye szerint milyen hatással van az alultápláltság az emberiség sorsára? Befolyásolja-e és — ha igen — milyen módon változtatja meg a demográfiai robbanás a vírusbetegségek terjedését?**

— Biztos vagyok benne, hogy az éhezés a mai világ legfontosabb problémája. Nem a fertőző betegségek, hanem az éhség az

emberiség igazi nagy problémája. A demográfiai robbanást nem lehet törvényekkel szabályozni. A szaporodás mértékét az emberek gazdasági színvonala és lehetőségei szabják meg.

Minden fejlett országnak — az ideológiái különbségektől függetlenül — egyesülnie kell az egyetlen közös ellenség, az ÉHEZÉS ellen, amely évről évre nő. Az a remény alaptalan, hogy magától meg fog szűnni, ezért a kormányok közötti viták és ellenségeskedések helyett minden anyagi eszközzel a fejlődő országok érdekében kellene együttes erővel tevékenykedni, mert az éhség fenyegetőbb veszélyt jelent a világ számára, mint a fertőző betegségek együttvéve. Ezt a tényt már az iskolákban és az egyetemeken meg kellene tanítani, hogy minden ember ennek tudatában kezdhesse meg aktív tevékenységét az életben.

● **Ön egy nagy, gazdag ország állampolgára, és a mi kis országunk tudományos akadémiajának tiszteletbeli tagja. Hogyan látja a kis országok szerepét a modern tudományos kutatásban?**

— Valamennyi nagy tudományos intézet sok apró munkacsoportból tevődik össze. Ha az egész világot úgy képzeljük el, mint egy hatalmas kutatóbázist, akkor Magyarország is egyike a kutatócsoportoknak, amely a nagy kutatóbázis keretében dolgozik. A pénz nem a legfontosabb feltétele a kutatásnak: olcsó módszerekkel és jó agysejtekkel is lehet kutatni. A kis országok felelőssége azonban sokkal nagyobb akkor, amikor kiválasztják a kutatás tárgyát. Mindig az a legfontosabb kérdés, ami magának az országnak az egyedi problémája, ezeket senki nem fogja helyettük megoldani.

Mind a kis országnak, mind pedig az egész világnak az szabja meg a jövőjét, hogy miként sikerül a tudomány eredményeit a gyakorlatban hasznosítani.

H. J.

Filmgyártásunk kérdőjelei

Nemrég osztották ki a magyar filmkritikusok szociális díjait. Azaz, hogy idén éppen nem adtak ki díjat, mert nem találtak arra érdemes filmet, s csak egy forgatókönyvíró és két színészt jutalmaztak. A közelmúltban zajlott le a Magyar Játékfilmek Szemléje Budapesten. A két esemény eléggé a filmművészet felé irányítja a közvélemény figyelmét. Talán nem túlzás azt állítani: a haragvó közvéleményt. Mert a filmkritikusok legteljebbet megerősítették a közönség véleményét, hogy az elmúlt esztendő különösen gyenge termését hozta a magyar filmművészetnek. Miért?

Kezdjük hát a kérdéseket ezzel: vajon a magyar filmművészet gyengén áll-e tehetségek dolgában? Minden nemzeti elfogultság nélkül egyértelmű nemmel kell erre válaszolni.

Ha tehát a rendezők tehetsége változatlan — mert miért vesztett volna el az elmúlt tíz-tizenöt évben, ami már megvolt, sőt gyarapodott —, akkor a körülmények változtak meg. Am ezekhez a változó körülményekhez talán nem alkalmazkodtak eléggé a magyar filmművészek? E kérdésben valószínűleg már az igazság sok eleme felfedezhető, de nézzük meg közelebbről, valóban így történt-e? Bizonyos jelek ugyanis ennek ellentmondani látszanak.

Alig lehet vitatni, hogy a hetvenes években kibontakozott dokumentarista-játékfilm stílus egyfajta válasz volt a valóság változó körülményeire. Ezzel a módszerrel olyan részleteket, mai életünk olyan izgalmas, aktuális ellentmondásait próbálták meg bemutatni, mint például a káderkiválasztási módszereink fogyatékoságai. (Jutalomutazás), a lakáshelyzet visszahatása az em-

Petri Csathó Ferenc

A dramaturgia története

Ez a történet tragikus. Eljártsszak benne Leart. Cidet s az orléans-i szüzet. Ez a történet tragikus.

A legutolsó jelenetben már csak a néma portici s Agárdi Péter van színen. (Ök halkan hadonásznak.)

Ez a történet tragikus. A kéz s a szemgolyó története, valamint ama leányzó, ki megesk a főhős pusztá molyától.

Tehát e történet komédia, vagy lehetne komédia bizonyossággal szétvert pofámra esküszöm: nem bántott soha senki.

Medárd ideje

virrasztalak virradatig magas ég alatt északakom

aztán a madarak megébrednek lebegnek naoraforgók sárga tükreiben

büfeleitő borom elfogy nincs ellened más orvosságom

a nevvenevedik napon eláll az eső a nevynekteddiken mégsem érkezem meg a szemhéjad mögötti tájra.

Jeleni Jőben

fehér ingem mint évertvaláng lobog a gomolvó sötétben ama János jelenései közt mindig jelenidőben mindig az arcod bizonyossága nélkül madárról madárra fától fáig tükkörül tükörképig ma holnap holnapután hamuhodva a szomiúságban

izgalmas kérdéseire, a személyiség és a történelem mindig konfliktusokat hordozó változásaira keresték a választ megejtő, gyakran szemet gyönyörködtető látványélményeket is biztosítva a nézőnek. Úgy tetszik azonban, hogy az e stílusban alkotó művészek gondolatai még nem eléggé letisztultak. Mindez még a jóindulatú, nyitott néző számára is rejtvényfejtési feladatokat ad, melyekért a gondolati végeredmény nem ad elég kárpótlást. Ilyenformán, ha a dokumentarizmus már nem nagyon lehet e korszak filmje, ez a szürrealisztikus stílus még nem lehet az.

A valóság változásaira persze úgy is lehetett felelni, hogy a hagyományos filmes eszközrendszer próbálja meg a tartalmi elemekkel megújítani. Ehhez azonban valóban új tartalom és kifinomult film dramaturgia, filmtechnika szükségeltetik. Sajnos, a mi filmeseink, akik nagyon is képesek az új tartalom felmutatására, nem eléggé járatosak ezekben a cseppet sem lebecsülendő film dramaturgiai, technikai módszerekben.

Marad még persze a hagyományos szórakoztató film néhány alapvető műfaja, mint a krimi, a kalandfilm és a vígjáték. Számtalan próbálkozás után sajnos még mindig nem született eléggé meggyőző alkotás ezekben a műfajokban. A kalandfilm szinte teljesen hiányzik, a krimik legfeljebb a tisztas középért érik el, vígjáték pedig szinte alig születik.

Itt állunk hát a kérdőjelekkel egy gyenge évad után. Ha valami biztatót mondhatunk, talán éppen a magyar filmművészek vitathatatlan tehetsége, s az a körülmény, hogy most talán rákényszerülnek ösztönösen szembenézni azzal a valós helyzettel, ami a magyar film és a néző kapcsolatát jellemzi.

BERNÁTH LÁSZLÓ

Pákolitz István

Ablakos vendég

A Hla-kék alkonv-égen délre híz a vadliba-ék.

A házeresz holdúiltán jégcsap-kecskeszakállt ereszt.

Hainalonta széncinege öütvkörészik ablakomban.

Karácsonvkor csipegethet foszlós fonottkalácsomból.

